

Sygn. akt I C 245/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 sierpnia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Radomiu I Wydział Cywilny

w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Jacek Łata

Protokolant: st. sekr. sądowy Irmina Kłak

po rozpoznaniu w dniu 03 sierpnia 2017 w Radomiu

na rozprawie

sprawy z powództwa A. F., E. F., B. F.

przeciwko U. w W.

o zapłatę

I. zasądza od U. w W. na rzecz A. F. kwotę 44 171,25zł(czterdzieści cztery tysiące sto siedemdziesiąt jeden złotych 25/100) z ustawowymi odsetkami z tytułu opóźnienia liczonymi od dnia 2 listopada 2013 roku do dnia zapłaty;

II. zasądza od U. w W. na rzecz E. F. kwotę 47 000zł(czterdzieści siedem tysięcy złotych) z ustawowymi odsetkami z tytułu opóźnienia liczonymi od dnia 2 listopada 2013 roku do dnia zapłaty;

III. zasądza od U. w W. na rzecz B. F. kwotę 43 000zł(czterdzieści trzy tysiące złotych) z ustawowymi odsetkami z tytułu opóźnienia liczonymi od dnia 2 listopada 2013 roku do dnia zapłaty;

IV. w pozostałej części powództwa oddala;

V. nakazuje pobrać od U. W. na rzecz Skarbu Państwa – Sąd Okręgowy w Radomiu kwotę 691,50zł(sześćset dziewięćdziesiąt jeden złotych 50/100);

VI. pozostałe nieuiszczone koszty sądowe przejmuje na rachunek Skarbu Państwa;

VII. znosi wzajemnie pomiędzy stronami koszty procesu.

Na oryginale właściwy podpis

S.. akt I C 245/14

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 12 lutego 2014 roku powódka A. F. wniosła o zasądzenie od U. z siedzibą w W. kwoty 60 000zł z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 2 listopada 2013 roku do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia, kwoty 30 000zł z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 2 listopada 2013 roku do dnia zapłaty tytułem pogorszenia się sytuacji życiowej i kwoty 3 513,75 zł z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 2 listopada 2013 roku do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów pogrzebu oraz zasądzenie kosztów procesu.

Pozwem z dnia 12 lutego 2014 roku powódka E. F. wniosła o zasądzenie od U. z siedzibą w W. kwoty 60 000zł z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 2 listopada 2013 roku do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia, kwoty 30 000zł z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 2 listopada 2013 roku do dnia zapłaty tytułem pogorszenia się sytuacji życiowej oraz zasądzenie kosztów procesu.

Pozwem z dnia 12 lutego 2014 roku powód B. F. wniósł o zasądzenie od U. z siedzibą w W. kwoty 60 000zł z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 2 listopada 2013 roku do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia, kwoty 30 000zł z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 2 listopada 2013 roku do dnia zapłaty tytułem pogorszenia się sytuacji życiowej oraz zasądzenie kosztów procesu.

W uzasadnieniu powodowie wskazali, że w dniu 4 listopada 2012 roku w miejscowości P., doszło do wypadku w następstwie którego zmarł mąż i ojciec powodów – Z. F.. Sprawca zdarzenia, kierujący pojazdem nie został ustalony. Śmierć Z. F. spowodowała ogromny szok dla rodziny. Powodowie byli bardzo silnie związani ze zmarłym.

A. F. tworzyła z mężem wspianą, zgodną, opartą na zaufaniu związek. Zmarły był dla niej przyjacielem z którym mogła podzielić się swymi problemami. Wiązała nadzieję na dalsze wspólne życie. Zmarły był kamieniarzem i pomimo ciężkiej pracy znajdował czas dla rodziny, był podporą dla bliskich. A. F. czuła się bezpieczna i kochana. Utrata kochanej osoby doprowadziła do wielu negatywnych konsekwencji w jej życiu. A. F. została dotknięta smutkiem, przygnębieniem i bezsensownością. Życie bez męża nie ma dla niej sensu. Nie potrafi pogodzić się z utratą męża. Stała się roztrzęsiona, przybita i przygnębiona. Dotychczasowe plany życiowe legły w gruzach. Spadła motywacja i aktywność życiowa A. F.. Śmierć ojca dla E. F. i B. F. stanowiła źródło nieopisanego żalu. Ojciec zmarł w dzień urodzin E. F., z tym momentem stał się jednym z najgorszych dni w życiu. Do dziś E. F. przeżywa tragedię patrząc na zdjęcia z ojcem. Negatywne uczucia nie pozwalają powrócić do stanu emocjonalnego, jak przed wypadkiem. Zmarły nie zobaczy jak córka układa sobie życie. B. F. przeżył z ojcem jedynie 17 lat. W tym czasie ojciec nauczył go wielu umiejętności ale wielu nie zdążył. Z. F. był głównym żywicielem rodziny. Zarabiał 1 500zł miesięcznie ponadto podejmował dodatkowe prace. Po śmierci męża A. F. otrzymuje wynagrodzenie ze swej pracy zaś E. i B. F. otrzymywali rentę rodzinną z ZUS. Świadczenia nie są w stanie zaspokoić wszystkich potrzeb rodziny, której sytuacja uległa pogorszeniu. A. F. obecnie samodzielnie odpowiada za gospodarstwo domowe zaś E. i B. F. są zmuszeni pogodzić obowiązki szkole z pracą w domu. Do chwili obecnej pozwany wypłacił po 12 000zł na rzecz A. F. oraz B. F. oraz 8 000zł na rzecz E. F. tytułem zadośćuczynienia po ustaleniu 60 % przyczynienia się Z. F. do zdarzenia. Tytułem kosztów pogrzebu wypłacił również po pomniejszeniu o 60%, kwotę 4 685 zł. U. z siedzibą w W. odmówił wypłaty odszkodowania. Zdaniem powodów ewentualne przyczynienie się Z. F. do zdarzenia nie jest większe niż 30 %. (k 2-12).

Pozwany U. z siedzibą w W. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu.

W uzasadnieniu wskazał, że nie kwestionuje swej odpowiedzialności i wypłacił powodom zadośćuczynienie po uprzednim potrąceniu 60% wysokości z tytułu przyczynienia się do zdarzenia przez poszkodowanego. Stopień przyczynienia się wynika z stanu upojenia alkoholowego poszkodowanego, poruszanie się po nieprawidłowej stronie jezdni oraz nie skorzystanie z pobocza gruntowego. Pozwany nie kwestionuje, że pomiędzy powodami a zmarłym istniała silna więź emocjonalna. Powodowie nie wykazali, że przeżycia związane ze śmiercią ojca i męża wykraczają poza oznaki procesu żałoby, nie wykazali negatywnych konsekwencji przekraczających proces żałoby, który miałby konkretny wpływ na ich życie. Ich krzywda nie przekracza przeciętnej miary. Wysokość zadośćuczynienia zależy od stopnia przekroczenia przeciętnej miary krzywdy. Wysokość zadośćuczynienia nie może być nadmierna w stosunku do stopnia krzywdy. Powodowie nie wykazali aby ich sytuacja życiowa uległa w jakikolwiek sposób pogorszeniu po śmierci Z. F.. Pozwany nie kwestionuje samych kosztów pogrzebu, z tym że zostały wypłacone po pomniejszeniu o 60% przyczynienia się do zdarzenia (k 216-220).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Z. F. urodził się dnia (...) (k 28). Pracował jako kamieniarz. Na podstawie umowy o pracę zarabiał 1 500zł. Ponadto brał dodatkowe zlecenie, które wykonywał po pracy. Z tego tytułu miał dodatkowy dochód, który w okresie letnim był

trzy krotnie wyższy niż podstawowe źródło dochodu. Dziennie zarabiał nawet 600zł (k 447v). Miesięcznie dochód Z. F. wynosił nie mniej niż 3 000zł. Był człowiekiem zaradnym (k 448).

A. F. dążyła męża miłością. Gdy pojawił się problem alkoholowy męża, korzystając z dostępnych rozwiązań prawnych, doprowadziła do leczenia męża. Swoim wysiłkiem spowodowała zmianę w funkcjonowaniu rodziny (k 363). Postanowieniem z dnia 17 stycznia 2006 roku władza rodzicielska Z. F. nad E. F. i B. F. została ograniczona poprzez poddanie wykonywania stałemu nadzorowi kuratora sądowego (k18 I. N. 84/05). Z. F. leczył się na chorobę alkoholową. A. F. zainicjowała leczenie męża (k 447v). Postanowieniem z dnia 27 kwietnia 2006 roku Sąd Rejonowy w Szydłowcu zastosował wobec Z. F. obowiązek przymusowego leczenia w stacjonarnym zakładzie odwykowym (k 31 III RNs 28/06). Postanowieniem z dnia 15 stycznia 2009 roku Sąd Rejonowy w Szydłowcu zastosował wobec Z. F. obowiązek przymusowego leczenia w stacjonarnym zakładzie odwykowym (k 28 III RNs 133/08). Z. F. odbył leczenie w S. (...)w R. (k 41 III RNs 133/08). Po tym okresie Z. F. nie nadużywał alkoholu. Początkowo Z. F. był abstynentem, następnie spożywał alkohol ale ograniczył jego ilość (k 364). Zrozumiał jak alkohol wpływa na niego oraz na dorastające dzieci (k 447v). Z. F. interesował się domem i rodziną (k 449v). Podjęte działania doprowadziły do przywrócenia w relacjach małżeńskich wzajemnej bliskości, poczucia bezpieczeństwa i przynależności (k 364). Bezpośrednio przed zdarzeniem w sobotę, Z. F. spotkał się w szerszym gronie rodzinnym (k 364).

A. F. od 2009 roku jest właścicielką gospodarstwa rolnego o powierzchni 5,3ha. Ma ok. 2 ha ziemi ornej, pozostała część to łąki. Pobierała dopłaty w wysokości 1000zł. W gospodarstwie hodowała 4 krowy, konia i drób. Z tytułu sprzedaży mleka miała 300 zł dochodu miesięcznie. Ziemię ciągnikiem obrabiał Z. F. (k 447v).

E. F. urodziła się (...) (k 27, 33). Lubiła pomagać tacie - Z. F. w majsterkowaniu i hodowli królików. Rozmawiała z ojcem. Ojciec dawał jej pieniądze gdy tego potrzebowała. Była dobrze ubrana. Ojciec zaspokajał jej potrzeby. Była uczennicą IV klasy technikum. Śmierć ojca nastąpiła w momencie studniówki i nauki przed maturą (k 45, 449).

B. F. urodził się (...) (k 30, 88). W chwil śmierci miał 17 lat i był uczniem II klasy (k 45). Przed śmiercią ojca dobrze się uczył, miał dużo kolegów. Z ojcem robił w domu remonty i naprawy. Ojciec dawał mu pieniądze. Kupił mu skuter i finansował paliwo. Ojciec zainteresował go motoryzacją. Interesował się synem i jego nauką (k 449). Relacje emocjonalne z ojcem były uwikłane w problem alkoholowy ojca. Kontakt z ojcem interesującym się życiem syna był naznaczony elementem kontroli, motywowanej obawą przez alkoholizowaniem się ojca. Jest to postawa nadodpowiedzialności za postępowanie ojca (k 351).

W dniu 4 listopada 2012 roku Z. F. znajdował się po lewej stronie jezdni. Stał lub poruszał się w kierunku W.. Był w stanie upojenia alkoholowego – 3,7 g/litr (k 50). Kierujący V. (...), jadący od strony W. w kierunku miejscowości S., potrącił Z. F. prawym narożnikiem samochodu. Z. F. został odrzucony na prawe pobocze i prawą krawędź jezdni. Do zdarzenia doszło na jezdni (k 325, k 328). Kierujący V. (...) nie hamował i nie uniknął potrącenia. Zdarzenie nastąpiło w miejscu zabudowanym i oświetlonym. Kierujący pojazdem w tym miejscu mógł i powinien spodziewać się pieszych. Pobocze było porośnięte darnią 5-10 cm i stanowiło utrudnienie w poruszaniu się pieszego. Z. F. mógł iść poboczem. Kierujący samochodem nie został ustalony w postępowaniu karnym (k 325). Z. F. idąc lewą stroną jezdni nie zszedł na pobocze i nie ustąpił drogi nadjeżdżającemu. Jego zachowanie było nieostrożne (k 328).

Po zdarzeniu Z. F. został przewieziony do (...) Szpitala (...) (k 47- 52). Na skutek zdarzenia Z. F. doznała urazu wielonarządowego, zwłknięcia kręgosłupa szyjnego C6-C7, porażenia czterokończynowego, niewydolności oddechowej, złamania kości podudzia prawego (k 49).

Po zdarzeniu A. F. uświadomiła sobie, że nie pracuje, nie ma pieniędzy na utrzymanie rodziny i musi przejąć obowiązki męża. Po wypadku w ciągu miesiąca, sprzedała inwentarz żywy a ziemię oddała w dzierżawę. Pieniądze ze sprzedaży inwentarza przeznaczyła na leczenie i dojazd do męża oraz bieżące wydatki na utrzymanie rodziny. Z. F. przebywał w szpitalu od 4 listopada 2012 roku do 13 lutego 2013 roku tj. 100 dni. (k 448). A. F. pobiera połowę dopłat tj. obecnie ok. 2 000zł. W dniu 11 lutego 2013 roku wydana została decyzja o niepełnosprawności Z. F.. W dniu 13 lutego 2013 roku Z. F. zmarł (k 28).

A. F. najbardziej brakuje męża. Po śmierci A. F. straciła poczucie bezpieczeństwa, rozpoczęła terapię u psychiatry i psychologa. Przez 182 dni przebywała na zwolnieniu lekarskim. W dniu 25 lipca 2013 roku A. F. podjęła pracę i zarabiała 1300zł. Zaczęła konsultacje lekarskie bo miała kłopoty ze spaniem. U A. F. zdiagnozowano zaburzenia adaptacyjne z symptomami problemy ze snem, przygnębienie, płaczliwość. Po śmierci męża rozpoznano zespół neurasteniczny z objawami zmęczenia o znacznym nasileniu oraz poczucie osłabienia, zaburzenia snu oraz koncentracji. Wystąpienie zespołu uwarunkowane jest psychogennie - przykrymi wydarzeniami życiowymi. Obecnie nastąpiła poprawa stanu psychicznego A. F.. Powódka doświadcza uczucia smutku, tęsknoty za tragicznie zmarłym mężem. Przeżywa pustkę z powodu przedwczesnej śmierci męża. Odejście męża spowodowało utratę poczucia bezpieczeństwa. Posiada lęk przed ułożeniem ponownie swego życia aby nie doznać kolejnej straty. Śmierć męża nie spowodowała trwałego lub długo trwałego uszczerbku na zdrowiu (k 352). (k 364).

Po śmierci Z. F. standard życia rodziny zmniejszył się i nie powrócił do chwili obecnej do poziomu sprzed zdarzenia. E. F. musiała z wielu rzeczy zrezygnować m.in. z ubiorów, wyjazdu na wakacje aby starczyło pieniędzy na rachunki. Po śmierci Z. E. odczuwa brak wsparcia. Wie, że od śmierci ojca nie będzie go w najważniejszych chwilach jej życia (k 449).

Renta rodzinna została przyznana od dnia 13 lutego 2013 roku na trzy osoby uprawnione, łącznie w wysokości 1236,10 zł po 412,04 zł na każdą z osób. (k 41). Od dnia 27 sierpnia 2013 roku osobami uprawnionymi do renty rodzinnej byli E. F. i B. F.. Wysokość renty wówczas wynosiła po 608, 94 zł. Od września 2015 roku renta rodzinna wypłacana jest jedynie E. F. w wysokości 1019, 21 zł (dokumenty ZUS). E. F. po zdaniu matury, podjęła studia na Politechnice L.. Po śmierci ojca B. F. opuścił się w nauce. W kwietniu 2015 roku B. F. ukończył Technikum (...)(...). W miesiąc po śmierci ojca dokonał samookaleczenia, w kolejnych trzech miesiącach dokonał jeszcze trzykrotnie samookaleczenia. Przestał radzić sobie ze sobą. Przez półtora roku korzystał z Poradni Psychologicznej. Odwiedza grób ojca w godzinach popołudniowych. Wizyty na grobie pomagają mu radzić sobie. Zamknął się w sobie. Miał poczucie bezradności. Przestał być pewny siebie. Ograniczył życie towarzyskie. Brakuje mu ojca, jego wsparcia i pomocy. Odczuwa utratę poczucia bezpieczeństwa, ma poczucie krzywdy i rozgoryczenia (k 352). Śmierć ojca wywołała zaburzenia zachowania i emocji pod postacią zachowań impulsywnych o charakterze autoagresywnym. Destabilizację emocjonalną powoła wywołało poczucie winy za niespełnienie prośby ojca. Okoliczności śmierci ojca niosą u B. F. poczucie braku sprawiedliwości, utrwalają poczucie krzywdy oraz utrudniają domknięcie żałoby po stracie. Rozmowa o ojcu dalej wywołuje żywe relacje emocjonalne, tęsknoty za zmarłym. Śmierć ojca nie spowodowała trwałego lub długo trwałego uszczerbku na zdrowiu (k 352). W 2016 roku miał wypadek samochodowy. W 2014 roku w mieszkaniu A. F. miał miejsce pożar. Zgliszcza porządkował m.in. B. F.. Przy pracy nie mógł liczyć na ojca (k 449).

E. F. poza rentą rodzinną otrzymała studiując stypendium socjalne. Jednak to nie zaspokajało jej potrzeb. Jej standard życia, pomimo pomocy, był niższy niż za życia ojca. Rozpoczęła pracę aby pomóc mamie i bratu (k 449). Życie emocjonalne E. F. zmieniło się diametralnie albowiem brakowało jej wsparcia ojca (k 449v). Postrzega ojca jako osobę, która troszczyła się o jej dobrostan psychiczny, uczestniczy w jej życiu, motywuje do konstruktywnego wysiłku. Pamięta troskę ojca o nią, zainteresowanie jej sprawami, bliską więź emocjonalną w szczególności w czasie dojrzwania. Pamięta ojca z okresu jego abstynencji. Pomimo upływu czasu E. F. nadal reaguje emocjonalnie na wspomnienie o ojcu, dalej przeżywa ból, smutek, tęsknotę. Proces żałoby u E. F. nie został zakończony. Zbieżność daty urodzenia E. F. i daty śmierci będzie aktywować poczucie żalu, doświadczenie poczucia opuszczenia, niesprawiedliwości losu braku możliwości rekompensaty z powodu straty, która jest nieodwracalna. Śmierć ojca nie spowodowała trwałego lub długo trwałego uszczerbku na zdrowiu (k 356).

Koszt pomnika na grobie Z. F. wyniósł 8 500zł a pogrzebu 3212, 50 zł. Łącznie 11 712,50 zł. (k 59).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Dokonując oceny zebranego w sprawie materiału Sąd dał wiarę dokumentom urzędowym w postaci dokumentów zgromadzonych w aktach III RNs 133/08, I. N. 84/05, I C 95/15 Sądu Rejonowego w Szydłowcu, dokumentów akt postępowania przed Zakładem (...), dokumentów z akt Ds. 125/13, protokołu, odpisów aktu stanu cywilnego, orzeczeń, postanowienia, decyzji oraz dokumentów prywatnych w postaci: informacji z leczenia szpitalnego, karty statystycznej,

fotografii, zaświadczeń, dokumentacji ubezpieczeniowej, umowy o pracę, oświadczenia, rachunku informacji, historii choroby, arkusza samopoznania, karty informacji przyjęć, skierowania, dokumentacji medycznej, kwestionariusza ogólnego, informacji z poradni. Stanowisko Sądu podyktowane jest wewnętrzną spójnością powyższych dowodów, które tworzą całość stanu faktycznego. Podnieść należy, iż żadna ze stron postępowania nie kwestionowała treści powyższych dowodów.

Analizując osobowe źródła dowodowe Sąd dał wiarę dowodom z zeznań świadków: M. P. (k 245v), M. K. (k 245v) i R. S. (k 245v). Stanowisko Sądu podyktowane jest spójnością dowodów z pozostałymi dowodami, którym Sąd dała wiarę. Dokonując analizy dowodów Sąd miał na uwadze okoliczność, iż świadkowie nie mają pełnej wiedzy o relacjach pomiędzy powodami a zmarłym albowiem postrzegali rodzinę F. jedynie jako sąsiedzi lub znajomi. Nie mieszkali i nie żyli razem z powodami w związku z tym, ich wiedza nie jest zupełna i precyzyjna.

Analizując wyjaśnienia powodów A. F., E. F. i B. F. (k 413-415) Sąd dał im wiarę. Dokonując analizy przedmiotowych dowodów Sąd dokonał jej przez pryzmat treści dokumentów z akt III RNs 133/08, I. N. 84/05 oraz dokumentów akt postępowania przed Zakładem Ubezpieczeń Społecznych dotyczących faktycznej pracy Z. F. oraz zachowania Z. F. w okresie przed leczeniem odwykowym w jego trakcie i później aż do zdarzenia. Stanowisko Sądu podyktowane jest czasem powstaniem dokumentów i zaistnienia zdarzeń lub stanu faktycznego powodującego wszczęcie postępowań.

Sąd dał wiarę dowodom z opinii biegłych psychiatry lek. H. Ł. i psychologa A. M. (k 349- 364) i biegłego K. P. (k 319-328). Biegli sporządzili opinię uwzględniając zebrany w sprawie materiał dowodowy w oparciu o swą wiedzę i doświadczenia. Dlatego też, zdaniem Sądu, opinie biegłych są wiarygodne i mogą stanowić podstawę do dokonania ustaleń w zakresie wiedzy specjalistycznej.

Sąd oddalił wniosek o zażądanie umowy dzierżawy albowiem jak wynika z wyjaśnień powódki nie posiada tego dokumentu albowiem spłonął (k 439v).

Bezsporne w sprawie niniejszej jest, iż do chwili obecnej nie został ustalony kierowca pojazdu mechanicznego prowadzącego V. (...), który brał udział w zdarzeniu z dnia 4 listopada 2012 roku. Bezsporne jest, iż do zdarzenia doszło na jezdni. Brał w niej udział pieszy Z. F. oraz kierujący samochodem osobowy. Bezsporna jest w związku z tym, odpowiedzialność pozwanego albowiem do zadań U. należy zaspokajanie roszczeń z tytułu ubezpieczeń obowiązkowych, od odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych, za szkody powstałe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na osobie, gdy szkoda została wyrządzona w okolicznościach uzasadniających odpowiedzialność cywilną posiadacza pojazdu mechanicznego lub kierującego pojazdem mechanicznym, a nie ustalono ich tożsamości (art. 98 ust 1 pkt 1 Ustawa o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych z dnia 22 maja 2003 r., tekst jednolity z dnia 21 listopada 2016 r. Dz.U. z 2016 r. poz. 2060). Bezsporna jest również, iż skutkiem zdarzenia z dnia 4 listopada pozostającym w adekwatnym związku przyczynowym jest śmierć Z. F..

Zgodnie z art. 446 § 1k.c. jeżeli wskutek uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia nastąpiła śmierć poszkodowanego, zobowiązany do naprawienia szkody powinien zwrócić koszty leczenia i pogrzebu temu, kto je poniósł. Zgodnie z § 3 powołanego wyżej przepisu, Sąd może ponadto przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego stosowne odszkodowanie, jeżeli wskutek jego śmierci nastąpiło znaczne pogorszenie ich sytuacji życiowej. Z § 4 powołanego przepisu wynika, że Sąd może także przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę.

Roszczenia z art. 446 KC mogą być dochodzone bez względu na to, na jakiej zasadzie opiera się odpowiedzialność, czy to na zasadzie winy, ryzyka lub słuszności. Artykuł 436 k.c. reguluje zasady odpowiedzialności posiadacza mechanicznego środka komunikacji poruszanego za pomocą sił przyrody. Jest to odpowiedzialność oparta na zasadzie ryzyka, którą uchylają jedynie przesłanki egzoneracyjne: siła wyższa, wyłączna wina poszkodowanego lub wyłączna wina osoby trzeciej.

Jeżeli poszkodowany przyczynił się do powstania lub zwiększenia szkody, obowiązek jej naprawienia ulega odpowiedniemu zmniejszeniu stosownie do okoliczności, a zwłaszcza do stopnia winy obu stron (art. 362k.c.).

Powodowie uznali ewentualne przyczynienie się Z. F. do zdarzenia w wysokości nie większej niż 30 %, zaś pozwany uznał przyczynienie się poszkodowanego w wysokości 60 % (k 9, 217). Pozwany uznając przyczynienie się w wysokości 60 % wskazał, że Z. F. była w stanie upojenia alkoholowego w wysokości 2,98 promila oraz poruszał się nieprawidłową stroną jezdni i nie skorzystał z pobocza gruntowego. Bezsprorna jest zawartość alkoholu we krwi poszkodowanego. Kierujący pojazdem V. (...) jechał w terenie zabudowanym, oświetlonym, gdzie powinien spodziewać się pieszych również na jezdni i powinien zachować się zgodnie z zasadą ograniczonego zaufania - winien zachować ostrożność (art. 3 1 prawo o ruchu drogowym tekst jednolity z dnia 14 grudnia 2016 r., Dz.U. z 2017 r. poz. 128). Kierujący pojazdem nie zatrzymał się i zbiegł z miejsca zdarzenia (k 323, 328). Z opinii biegłego K. P. wynika, że po uderzeniu Z. F. został odrzucony na prawe pobocze i prawą krawędź jezdni, pieszy szedł swoją lewą stroną jezdni w kierunku W. lub stał w tej pozycji. Pieszy znajdował się na jezdni (k 325). Z. F. mógł poruszać się poboczem albowiem było to pobocze gruntowe porośnięte trawą o wysokości do 10 cm. Z. F., idąc lub stojąc na lewej części jezdni, nie zszedł na pobocze czym nie ustąpił nadjeżdżającemu z przeciwka pojazdowi. Takie zachowanie nie było zgodne z przepisami ruchu drogowego i stanowiło przyczynienie się Z. F. do zdarzenia (art. 11 ust 1 prawo o ruchu drogowym tekst jednolity z dnia 14 grudnia 2016 r., Dz.U. z 2017 r. poz. 128). Zdaniem Sądu, biorąc po uwagę zachowanie Z. F. przyczynił się do zdarzenia w 50%.

A. F., E. F. i B. F. są odpowiednio małżonkiem zmarłego lub jego dziećmi. Wszyscy przed śmiercią zamieszkiwali we wspólnym domu, prowadzili wspólne gospodarstwo domowe, byli rodziną. Powodowie dochodząc zadośćuczynienia spełniają przesłankę określoną w art. 446§4k.c. albowiem są członkami najbliższej rodziny Z. F..

Krzywda, której naprawienia domaga A. F., E. F. i B. F. stanowi niemajątkowy skutek naruszenia dóbr osobistych wywołany śmiercią Z. F.. Uszczerbek ten polega na bólu i cierpieniu po stronie osób bliskich poszkodowanemu. Źródłem szkody jest krzywda wynikła na skutek śmierci osoby bliskiej. Natężenie cierpień poszkodowanego w momencie śmierci i dalszy przebieg żałoby, w tym zmniejszenie tych doznań w dacie wyrokowania, podlega ocenie z nawiązaniem do pozostałych kryteriów decydujących o rozmiarze zadośćuczynienia za krzywdę. Celem zadośćuczynienia jest kompensacja doznanej krzywdy, a więc złagodzenie cierpienia psychicznego wywołanego śmiercią osoby najbliższej i pomoc pokrzywdzonemu w dostosowaniu się do zmienionej w związku z tym, jego sytuacji. Nie można odrzucać znaczenia relacji dziecka z rodzicem, jedynie przez fakt, iż zachowanie tego rodzica nie licowało w przeszłości z prawidłową postawą rodzicielską. (wyr. SN z 20.12.2012 r., IV CSK 192/12, Legalis; w wyr. SA w Szczecinie z 14.8.2014 r., I ACA 321/14, Legalis). Niemniej jednak, mając na uwadze wynikającą z art. 446 § 4 k.c. konieczność wyrażenia przez sąd oceny wymiaru krzywdy dziecka na skutek utraty tego rodzica lub męża, nie sposób pominąć faktu deprecjacji tych relacji. Ustalenie krzywdy ma podstawowe znaczenie dla określenia odpowiedniej sumy, która miałaby stanowić jej pieniężną kompensatę. Przy oznaczeniu zakresu wyrządzonej krzywdy konieczne jest uwzględnienie: rodzaju naruszonego dobra, zakresu (natężenie i czas trwania) naruszenia, trwałości skutków naruszenia i stopnia ich uciążliwości. Okoliczności indywidualne, związane z pokrzywdzonym są uwzględnione ale przy zastosowaniu zobiektywizowanych kryteriów oceny. Samo świadczenie w postaci zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę ma charakter jednorazowy. Zadośćuczynienie ma na celu naprawienie szkody niemajątkowej w postaci cierpień fizycznych i psychicznych i dlatego decydujące znaczenie ma rozmiar doznanej krzywdy. Wysokość zadośćuczynienia nie może być symboliczna lecz musi przedstawiać odczuwalną wartość. Suma odpowiednia to wartość utrzymana w granicach odpowiadających aktualnym warunkom i przeciętnej stopie życiowej społeczeństwa. Zasada umiarkowanej wysokości zadośćuczynienia łączy wysokość zadośćuczynienia z wysokością stopy życiowej społeczeństwa, gdyż zarówno ocena, czy jest ono realne lub nie jest nadmierne, pozostawać musi w związku z poziomem życia. Zasadniczym miernikiem poziomu życia jest przeciętne wynagrodzenie, które w 2012 r. wyniosło 3728,36 zł. (Komunikat Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w sprawie przeciętnego wynagrodzenia w 2012 roku, Dziennik Urzędowy Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 22 stycznia 2013 roku). Jednak podkreślić należy, że przeciętna stopa życiowa ma uzupełniający charakter w stosunku do kwestii zasadniczej, jaką jest rozmiar szkody niemajątkowej. Ustalanie zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę nie może prowadzić do podważenia

kompensacyjnej funkcji zadośćuczynienia (wyrok SN w sprawie o syg. akt III KK 349/07 z dnia 4 lutego 2008, LEX nr 395071).

W sprawie niniejszej stosunki rodzinne A. F., E. F. i B. F. z mężem i ojcem Z. F. dotknięte były chorobą alkoholową zmarłego. Relacje rodzinne w zakresie częstotliwości, intensywności oraz stopnia bliskości członków rodziny uzależnione od stopnia uzależnienia oraz zmiany uzależnienia od alkoholu zmarłego. Od znacznej intensywności skutkującej leczeniem odwykowym, poprzez abstynencję do okazjonalnego spożywania alkoholu przez zmarłego. Na stopień intensywności relacji i więzi rodzinnych, zdaniem Sądu, wskazuje również podjęta przez A. F. walka z uzależnieniem męża poprzez wykorzystanie unormowań prawnych w doprowadzeniu do leczenia zmarłego. Podjęte środki zaradcze oraz poddanie się im po stronie Z. F. wskazują, zdaniem Sądu, na silną więź pomiędzy zmarłym a członkami rodziny. Okresy nadużywania alkoholu systematycznie nadwyrężał istnienie i stopień intensywności więzi rodzinnych.

Po śmierci A. F. straciła poczucie bezpieczeństwa rozpoczęła terapię u psychiatry i psychologa. Przez 182 dni przebywała na zwolnieniu lekarskim. Zaczęła konsultacje lekarskie bo miała kłopoty ze spaniem. U A. F. zdiagnozowano zaburzenia adaptacyjne z symptomami problemy ze snem, przygnębienie, płacliwość. Po śmierci męża rozpoznano zespół neurasteniczny z objawami zmęczenia o znacznym nasileniu oraz poczucie osłabienia, zaburzenia snu oraz koncentracji. Wystąpienie zespołu uwarunkowane przykrymi wydarzeniami życiowymi. Obecnie po kilku latach nastąpiła poprawa stanu psychicznego A. F.. Do chwili obecnej A. F. doświadcza uczucia smutku, tęsknoty za tragicznie zmarłym mężem. Brakuje jej męża. Przeżywa pustkę z powodu przedwczesnej śmierci męża. Posiada lęk przed ułożeniem ponownie swego życia aby nie doznać kolejnej straty. Śmierć męża nie spowodowała trwałego lub długo trwałego uszczerbku na zdrowiu. Zdaniem Sądu, stopień bólu, negatywnych przeżyć psychicznych, ich intensywność i długotrwałość w kontekście intensywność przeżyć i ich różnorodności za życia męża wskazują z uwzględnieniem funkcji kompensacyjnej zadośćuczynienia, iż wartość 80 000zł zadośćuczynienia jest adekwatna do stopnia krzywdy A. F.. Formułując powyższą ocenę Sąd ma na uwadze okoliczność, iż żadna wartość pieniężna nie zastąpi osoby zmarłej. Uwzględniając stopień przyczynienia zmarłego oraz dotychczas wypłacone zadośćuczynienie, Sąd uwzględnił żądanie zadośćuczynienia w wysokości 28 000zł na podstawie art. 446§4 k.c. o czym orzekł w punkcie I sentencji ($80\ 000zł * 50\% - 12\ 000zł = 28\ 000zł$).

Życie E. F. w zakresie emocji zmieniło się diametralnie ze uwagi na brak wsparcia ojca. Postrzega ojca jako osobę, która troszczyła się o jej dobrostan psychiczny, uczestniczy w jej życiu, motywuje do konstruktywnego wysiłku. Pamięta troskę ojca o nią, zainteresowanie jej sprawami, bliską więź emocjonalną w szczególności w czasie dojrzewania. Pamięta ojca z okresu jego abstynencji. E. F. nadal reaguje emocjonalnie na wspomnienie o ojcu, dalej przeżywa ból, smutek, tęsknotę. Proces żałoby u E. F. nie został zakończony. Zbieżność daty urodzenia E. F. i daty śmierci będzie aktywować poczucie żalu, doświadczenie poczucia opuszczenia, niesprawiedliwości losu braku możliwości rekompensaty z powodu straty, która jest nieodwracalna. Śmierć ojca nie spowodowała trwałego lub długo trwałego uszczerbku na zdrowiu. Stopień bólu, negatywnych przeżyć psychicznych, ich intensywność i długotrwałość w kontekście intensywność przeżyć i ich różnorodności za życia ojca wskazują z uwzględnieniem funkcji kompensacyjnej zadośćuczynienia, iż wartość 80 000zł zadośćuczynienia jest adekwatna do stopnia krzywdy E. F.. Formułując powyższą ocenę Sąd ma na uwadze okoliczność, iż żadna wartość pieniężna nie zastąpi osoby zmarłej. Uwzględniając stopień przyczynienia zmarłego oraz dotychczas wypłacone zadośćuczynienie Sąd uwzględnił żądanie zadośćuczynienia w wysokości 32 000zł na podstawie art. 446§4 k.c. o czym orzekł w punkcie II sentencji ($80\ 000zł * 50\% - 8\ 000zł = 32\ 000zł$).

B. F. po śmierci ojca pogorszył swoje wyniki w nauce. W miesiąc po śmierci ojca dokonał samookaleczenia, w kolejnych trzech miesiącach dokonał jeszcze trzykrotnie samookaleczenia. Przestał radzić sobie ze sobą. Przez półtora roku korzystał z Poradni Psychologicznej. Odwiedza grób ojca w godzinach popołudniowych. Wizyty na grobie pomagają mu radzić sobie. Zamknął się w sobie. Miał poczucie bezradności. Przestał być pewny siebie. Ograniczył życie towarzyskie. Brakuje mu ojca, jego wsparcia i pomocy. Odczuwa utratę poczucia bezpieczeństwa, ma poczucie krzywdy i rozgoryczenia. Śmierć ojca wywołała zaburzenia zachowania i emocji pod postacią zachowań impulsywnych o charakterze autoagresywnym. Destabilizację emocjonalną powoda wywołało poczucie winy za niespełnienie prośby

ojca. Okoliczności śmierci ojca niosą u B. F. poczucie braku sprawiedliwości, utrwalają poczucie krzywdy oraz utrudniają domknięcie żałoby po stracie. Rozmowa o ojcu dalej wywołuje żywe relacje emocjonalne, tęsknoty za zmarłym. Śmierć ojca nie spowodowała trwałego lub długo trwałego uszczerbku na zdrowiu. Zdaniem Sądu, stopień bólu, negatywnych przeżyć psychicznych, ich intensywność i długotrwałość w kontekście intensywność przeżyć i ich różnorodności za życia ojca, wskazują z uwzględnieniem funkcji kompensacyjnej zadośćuczynienia, iż wartość 80 000zł zadośćuczynienia jest adekwatna do stopnia krzywdy B. F.. Formułując powyższą ocenę Sąd ma na uwadze okoliczność, iż żadna wartość pieniężna nie zastąpi osoby zmarłej. Uwzględniając stopień przyczynienia zmarłego oraz dotychczas wypłacone zadośćuczynienie, Sąd uwzględnił żądanie zadośćuczynienia w wysokości 28 000zł na podstawie art. 446§4 k.c. o czym orzekł w punkcie III sentencji (80 000zł * 50% - 12 000zł =28 000zł).

Celem odszkodowania przyznawanego na podstawie art. 446 § 3 KC jest naprawienie szkód majątkowych, związanych z pogorszeniem się sytuacji życiowej rodziny zmarłego (wyr. SN z 4.9.1967 r., I PR 23/67, OSPiKA 1969, Nr 1, poz. 5). Skutkiem śmierci bezpośrednio poszkodowanego może być znaczne pogorszenie sytuacji życiowej jego rodziny. Śmierć poszkodowanego powoduje, że jego bliscy nie mogą liczyć na pomoc i wsparcie z jego strony. Znaczne pogorszenie sytuacji życiowej polegać może na utracie możliwości uzyskania pomocy przy prowadzeniu gospodarstwa domowego, wychowaniu dzieci. Z. F. pracował jako kamieniarz, zarabiał 1 500zł. Ponadto wykonywał dodatkowe zlecenie. Łącznie miesięcznie dochód Z. F. wynosił nie mniej niż 3 000zł. Był człowiekiem zaradnym, wykonywał prace remontowe w obejściu i domu. A. F. od 2009 roku jest właścicielką gospodarstwa rolnego o powierzchni 5,3ha. Pobierała dopłaty w wysokości 1000zł. W gospodarstwie hodowała 4 krowy, konia i drób. Z tytułu sprzedaży mleka miała 300 zł dochodu miesięcznie. Ojciec dawał E. F. pieniądze gdy tego potrzebowała. Była dobrze ubrana. Ojciec zaspokajał jej potrzeby. Z. F. dawał pieniądze również synowi. Kupił mu skuter i finansował paliwo. Po zdarzeniu A. F. nie miała pieniędzy na utrzymanie rodziny. Po wypadku w ciągu miesiąca sprzedała inwentarz żywy a ziemię oddała w dzierżawę. Pieniądze ze sprzedaży inwentarza przeznaczyła na leczenie i dojazd do męża oraz bieżące wydatki na utrzymanie rodziny. Z. F. przebywał w szpitalu przez okres 100 dni. A. F. pobiera połowę dopłat tj. obecnie ok. 2 000zł. Po śmierci Z. F. standard życia rodziny zmniejszył się i nie powrócił do chwili obecnej do poziomu sprzed zdarzenia. E. F. musiała z wielu rzeczy zrezygnować m.in. z ubiorów, wyjazdu na wakacje aby starczyło pieniędzy na rachunki. Renta rodzinna została przyznana na trzy osoby uprawnione łącznie w wysokości 1236,10 zł po 412,04 zł na każdą z osób. E. F. po zdaniu matury podjęła studia na Politechnice L.. E. F. poza rentą rodzinną otrzymała na studiując stypendium socjalne. Jednak to nie zaspokajało jej potrzeb. Jej standard życia pomimo pomocy był niższy niż za życia ojca. Rozpoczęła pracę aby pomóc mamie i bratu. Bieżące dochody gospodarstwa domowego zmniejszyły się z co najmniej 3300zł co daje na każdego z członków rodziny po co najmniej 825 zł - do początkowo 412,04zł z tytułu renty rodzinnej. Od lipca 2013 roku dochód rodziny powiększył się o 1300zł z tytułu wynagrodzenia za pracę A. F.. Zdaniem Sądu, sytuacja materialna rodziny pogorszyła się od dnia zdarzenia tj. od dnia 4 listopada 2012 roku. Świadczy o tym brak bieżących dochodów Z. F. jak również konieczność wysprzedania inwentarza żywego i oddanie ziemi w dzierżawę. Pozbycie się inwentarza w gospodarstwie rolnym i oddanie ziemi w dzierżawę w sposób bezpośredni przekłada się w kolejnych okresach na brak środków do życia i pożytków naturalnych zaspokajających potrzeby rodziny. Do lipca 2013 roku jedynym źródłem dochodu była renta rodzinna a dopiero od lipca 2013 roku dochód został zwiększony o wynagrodzenie z pracy A. F.. Pogorszenie nastąpił w sytuacji wszystkich powodów w takim samym stopniu. Żyli w jednym gospodarstwie domowym i z dnia na dzień nastąpiły problemy z zakupem biletów do szkoły, pożywienia, kieszonkowego, ubrań. Każdy z powodów odczuł brak ojca poprzez nowe obowiązki. Dopiero po ośmiu miesiącach sytuacja finansowa zmieniła się na tyle korzystnie, że można ją wogóle porównać z punktu widzenia dochodu na członka gospodarstwa domowego do sytuacji sprzed zdarzenia. Pogorszeniu nastąpiła sytuacja również w zakresie konieczności pójścia do pracy zawodowej przez A. F. oraz obciążenie ją dodatkowymi obowiązkami rodzinnymi a w życiu B. F. poprzez przejęcia obowiązków naprawy i remontu urządzeń i domu. Mając na uwadze powyższe Sąd uznał wartość 30 000zł tytułem odszkodowania za pogorszenie sytuacji rodziny za uzasadnione w stosunku do każdego z powodów. Mając na uwadze stopień przyczynienia się Z. F. do zdarzenia, Sąd uwzględnił na podstawie art. 446§3k.c., żądanie odszkodowania na rzecz A. F. w wysokości 15 000zł i orzekła jak w punkcie I sentencji (30 000zł *50%=15 000zł), na rzecz E. F. w wysokości 15 000zł i orzekła jak w punkcie II sentencji (30 000zł *50%=15 000zł) i na rzecz B. F. w wysokości 15 000zł i orzekła jak w punkcie III sentencji (30 000zł *50%=15 000zł).

Koszt pomnika wyniósł 8 500zł a pogrzebu 3212, 50 zł. Łącznie 11 712,50 zł. Uwzględniając przyczynienie się Z. F. w wysokości 50% oraz dotychczas wypłaconą kwotą w wysokości 4 685zł Sąd orzekł na podstawie art. 446§1k.c. jak w punkcie I sentencji (11 712,50zł *50% - 4 685zł = 1171,25zł)

Orzekając w punkcie I, II, III na podstawie art. 481§1k.c. w zakresie odsetek od dnia 2 listopada 2013 roku, Sąd miał termin w jaki ubezpieczyciel winien wypłacić świadczenie określony w art. 14 ust1 i 2 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych oraz zakres możliwości pozwanego jako profesjonalisty w rozpatrywaniu tego rodzaju roszczeń. Zdaniem Sądu, pozwany posiadał wszystkie wiadomości o zdarzeniu jak również znał sytuację powodów lub mógł te wiadomości uzyskać. Posiadał również niezbędne możliwości, jako profesjonalista, do ich merytorycznego rozpoznania.

Powództwa w pozostałym zakresie Sąd oddalił na podstawie art. 446§1,3,4k.c. w zw. z art. 362k.c.

Powódka A. F. poniosła następujące koszty procesu: 500zł tytułem opłaty (k 172), opłaty skarbowej 17 zł (k 16), 300zł zaliczki (k 316), 3 600zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika (§6pkt6 rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. z 2013 r. poz. 490 oraz z 2015 r. poz. 617 i 1078). Łącznie 4417zł.

Pozwany U. poniósł koszt w wysokości 3 600zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika (§6pkt6 powołanego rozporządzenia), 17 zł opłaty skarbowej i 500 zł zaliczki (k 317). Łącznie 4117zł.

Powódka E. F. poniosła następujące koszty procesu: 250zł tytułem opłaty (k 172), opłaty skarbowej 17 zł (k 16), 300zł zaliczki (k 316), 3 600zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika (§6pkt6 rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. z 2013 r. poz. 490 oraz z 2015 r. poz. 617 i 1078). Łącznie 4167zł

Pozwany U. poniósł koszt w wysokości 3 600zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika (§6pkt6 powołanego rozporządzenia) i 500 zł zaliczki (k 317). Łącznie 4100zł

Powód B. F. poniosła następujące koszty procesu: 250zł tytułem opłaty (k 172), opłaty skarbowej 17 zł (k 16), 300zł zaliczki (k 316), 3 600zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika (§6pkt6 rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. z 2013 r. poz. 490 oraz z 2015 r. poz. 617 i 1078). Łącznie 4167zł

Pozwany U. poniósł koszt w wysokości 3 600zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika (§6pkt6 powołanego rozporządzenia) i 500 zł zaliczki (k 317). Łącznie 4100zł.

Skarb Państwa tymczasowo pokrył opłaty sądowe od których powodowie byli zwolnieni i wydatki w łącznej wysokości 13 367,05 zł, w tym same wydatki w wysokości łącznej 691,50 zł.

Rozstrzygając o kosztach Sąd jako, że częściowo uwzględnił żądania objęte pozwem a każda ze stron częściowo partycypowała w kosztach postępowania, orzekł na podstawie art. 100k.p.c. oraz na podstawie art. 113 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych jak w punkcie V, VI i VII.

/-/ Na oryginale właściwy podpis.-